

ben is hiú Bély-Schwimmert nagyon bántotta, hogy félreértelmezték kinevezését a nők politikai egyenjogúságát el nem ismerő Svájcba. Valójában missziójának csak alkalmas színhelye volt Svájc, a svájci diplomáciával lett volna legkevésbé dologja – ezért ragadja meg itt az alkalmat, hogy, kissé kiszínezve, felsorolja érdemeit.

¹ Diener-Dénes ismert szocialista publicista, a forradalmi Nemzeti Tanács tagja. 1918 november–decemberében a Károlyi-kormány külügyi államtitkára, de lemondása után is szerepet játszott a forradalmak külpolitikájának intézésében.

² Sigray Antal mint Károlyi személyes megbízottja utazott Svájcba. Harasztit hamisan denuncióltak – Kun Béla emberei ott voltak Svájcban, de Harasztit nem tartozott közéjük.

³ Alonzo Taylor az 1918-as fegyverszünet után Bécsbe küldött USA-misszió egyik vezetője.

⁴ Biró Lajos Amerikában élő öccse, Károlyi híve.

⁵ 1945. október 22-i levelében (PIL 704. f. 81. ó. e.) Schwimmer értesíti Károlyit, hogy újabb csomagot küldtek neki, és kéri értesítését, mire van szükségük. Levelében felháborodását fejezi ki az újsághírek miatt, hogy „Horthyt nem fogják bíróság elé állítani, mint háborús bűnöst, de lehetővé teszik, hogy csendesen éljen egy semleges országban. A magyarázat: az angolok és amerikaiak nem tudják, mivel kellene vádolni, az oroszok pedig félnek, hogy pere zavart okozna Magyarországon.”

⁶ Az angol külügyminiszter 1914-ben, az első világháború kitörésekor.

⁷ Szójtáké London terrorbombázásának „blitz” elnevezésével.

106. KÁROLYI MIHÁLY TÁVIRATA PHILIP PRICE-HOZ ÉS D. N. PRITTHEZ

(London, 1945. július 26.)

Heartiest congratulation to splendid victory.¹

PIL 704. f. 129. ó. e. (fogalmazvány)

*

Legszívélyesebb gratulációm a fényes győzelemhez.

¹ Az angol Munkáspárt választási győzelméhez gratulál két munkáspárti politikus ismerősének.

107. BÖHM VILMOS KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(Råsunda, 1945. július 26.)

Kedves Elnök Uram,
ne vedd rossz néven, hogy kérésekkel zaklatlak, de közügyről lévén szó, úgy érzem, hogy a következőket tudomásodra kell adnom.

A lapokból talán értesültél, hogy Svédország 30 000 volt internáltat a különböző nemzetek polgáraiból Svédországba szállított, és ezek most itt üdülnek, itt igyekeznek helyrehozni egészségüket a kiállott szörnyű szenvedések után. Összesen 4000 magyar ajkú érkezett ide, ezek közül 2000 Magyarország területéről való, és a többi román, jugoszláv, illetve csehszlovák állampolgár. A román, jugoszláv és csehszlovák állampolgárok ügyét az illető országok követségei intézik.

Valamennyi ellátásáról a svéd kormány gondoskodik. Kórházakban és üdülőtelepeken helyezik el őket, az egészségesek nagyobb csoportokban együttesen nyernek elhelyezést. Lakás, élelem, ruházat biztosítva van számukra.

A legnagyobb részt nők kerültek ide, közel 95%-a az ideszállított volt internáltaknak nő. Szörnyű, amit ezek a szerencsétlen emberek végigéltek. Személyes találkozás[okból] és levelekből a legrémesebb dolgokat tudtuk meg. Tanúi voltak annak, ahogyan családjukat, gyermekeiket, szüleiket és férjüket „elgázolták”. Ezeket a dolgokat nem írom meg, részben mert ismered azokat az újságokból, részben mert minek az idegeket ezekkel a szörnyűségekkel még jobban megterhelni.

A szörnyű élmények után ezeknek a szerencsétlen embereknek természetesen más szükségleteik is vannak, mint a napi lakás, élelem és ruha. Még hozzá nehezen tudják a svéd kosztot megszokni. De egyéb dolgokra is szükség van. Sokan ezt nem értik meg. Azon az állásponton vannak, hogy örüljenek a nők, hogy megmentették őket. Ez nagyon embertelen álláspont. Lelkileg csak úgy lehet őket meggyógyítani, ha teljesítjük kisebb individuális kéréseiket is.

A legsürgősebb azonban, hogy hozzátartozóik után kutathassunk. És ez a legnehezebb dolog. Ha a hozzátartozók külföldön voltak, akkor még eredményt elérhetünk. De Magyarországgal ma még nem tudunk érintkezni. Most Moszkvát kéri fel egy küldöttség, hogy ebben a tekintetben legyen segítségére.

2000 nő individuális kéréseinek teljesítésére a különben kicsiny svéd kolónia nem rendelkezik elég erővel. A nyilvános gyűjtés útján befolyt közel 50 000 korona, de ez az összeg kevés. Hiszen a fiatalok továbbképzéséről is kell gondoskodni.

Ezért írtam amerikai barátainkhoz, hogy indítsanak ott gyűjtést. Gondoljanak arra, hogy csak a véletlen folytán kerültek ezek a nők internálótáborokba. Éppen úgy minket is odahurcolhattak volna. Aki kikerülte a szörnyű sorsot, az segítsen.

A magyar volt internáltak helyzetét még súlyosbítja az a körülmény, hogy míg a többiek az országuk követségének védelme alatt állanak, itt magyar követség nincs. Ullein-Reviczky úr elköltötte a 380 000 koronát, amely rendelkezésére állott a magyar nép pénzéből, s most szépen elhajózázott Törökországba.

Mindezt azért írom, hogy a következőket kérjem Tőled, Elnök Uram.

1. Légy szíves, írd amerikai barátainknak, és támogasd kérésemet a nyilvános gyűjtést illetően.

2. Mi itt kéthetenként kiadunk egy „Informacio” című könyvmotost a volt internáltak tájékoztatására. Ebben közlünk magyarországi híreket, felvilágosítjuk őket arról, hogy horthyzmus, fasizmus és nazizmus okozta az ország és az ő szerencsétlenségüket. Általában a Te szellemében vezetjük a lapot. A holnap megjelenő számban egyoldalas cikk jelenik meg Károlyi Mihályról. Arra kérünk

a/ *néhány sorban üdvözlöd a volt internáltakat*, bátorítsd őket azzal, hogy a jövő Magyarországon ilyen barbarizmus többé nem fordulhat elő, és a demokrácia bizonyosan igyekszik jóvá tenni, amit horthyzmus és fasizmus rajtuk és a többi elnyomott magyarokon elkövetett.

b/ Légy szíves, *sürgesd meg Havasnál*, hogy küldjön címemre rendszeresen minél több lapot (magyar lapot), hogy a volt internáltakat informálhassuk a magyarországi eseményekről. Havast már megkértem, hogy küldje a lapokat.

3. Végül arra kérlek, Elnök Uram, hogy ha hazaérkezel Magyarországra, vagy ha van alkalmad üzenetet küldeni a kormánynak, gondoljatok, illetve gondoljanak arra, hogy ezeket az embereket, ha a lehetőség meglesz, hazaszállítsák hazájukba. Vállald el, Elnök Uram, hogy szószólója leszel ügyüknek.

4. *Nagyon megnyugtató a szerencsétlen embereket, ha üdvözlő soraidban azt is megírnád, hogy Tőled teltetően mindent el fogsz követni, Elnök Uram, hogy annak idején, ha meglesz a lehetőség, mielőbb hazaszállítsák őket.*

A testileg és lelkileg beteg embereket a lelki megnyugvás, a reménység, hogy te támogatod őket, inkább meggyógyítja, mint minden más orvosság és ellátás.

Ne haragudj, Elnök Uram, hogy ezekkel a kérésekkel éppen a mai időkben és helyzetekben zaklatlak. Tudom, hogy milyen nagy az elfoglaltságod, tudom, hogy a Grófnő betegsége mennyire igénybe veszi idődet, de viszont azt is tudom, mennyire együtt érzel az üldözöttekkel és a fasizmus áldozataival, ezért vágok bátor ezeket a kéréseket előterjeszteni.

És ha szabad még azt kérnem, szeretném, ha kéréseimet mielőbb elintéznéd. Remélem, mire soraim odaérkeznek, a Grófnő állapota javulóban van, és azt kívánom, hogy egészsége mielőbb teljesen helyreálljon. Régi barátsággal és szeretettel üdvözöl

PIL 704. f. 81. ó. e. (eredeti). Közli: KMVÍ II. 378–380.

108. KÁROLYI MIHÁLY BUDAY GYÖRGYHÖZ ÉS IVÁNYI GRÜNWALD BÉLÁHOZ

(London, 1945. július 27.)

Kedves Buday és Iványi,¹

Köszönettel vettem érdekes és tartalmas memorandumukat. A benne foglalt adatok részbeni felhasználásával levelet írtam Ripkának és Masaryknak. Mind a kettővel megpróbáltam személyesen is beszélni, de ez nem sikerült. Sajnos az az érzésem, hogy kerültek, éspedig azért, mert nem tudtak volna mit mondani nekem, s Fierlingerhez írt levelemből bizonyára tudták, hogy mennyire helytelenítem a jelenlegi csehszlovák politikát. Minthogy a magyar kisebbséggel szemben folytatott politikájukon láthatóan nem kívánnak változtatni, a személyes találkozást elkerülték. Emellett valószínűleg felhatalmazásuk sem volt arra, hogy akár egy fél vagy negyedhivatalos eszmecserét folytassanak velem.

A hatalmas Labour választási győzelem, minden bizonnyal, megváltoztatja helyzetünket és így minden erőmet arra fogom koncentrálni, hogy az új angol kormánnyal megértessem: milyen végzetes lenne, ha nem kísérelnének gátat venni a csehszlovákiai magyarság kitelepítésének. Én még fontosabbnak tartom a magyar kisebbség jogának biztosítását, mint egy esetleges határkiigazítást, mert ez nemcsak a magyarság szempontjából bír döntő jelentőséggel, de Európa, elsősorban Közép-Európa jövődjének mikéntjét is erősen befolyásolja. Fontosnak tartanám azt is, hogy a jugoszlávokkal és a románokkal minél gyorsabban és minél hatásosabban elmélyítsük a kapcsolatot, mert ezzel talán a csehszlovákokra is nyomást lehet gyakorolni.

Ami a nagyhatalmakhoz intézendő beadványt illeti, a kedvezően megváltozott körülményekre való tekintettel, nagyobb lehetőséget látok a sikerre, de mindenesetre két-három hetet várni kell, míg a nagy Labour-győzelem után a helyzet megszilárdul. Nyilvánvaló, hogy ennek a választási győzelemnek külpolitikailag is nagy jelentősége van, és az európai baloldalt lényegesen megerősíti, hiszen az angol nép az oroszok ellen suba alatt vagy olykor már nyíltan is heccelő sajtó ellen is szavazott. A különböző lengyel és egyéb emigráns ábrándoknak befellegzett. Az angol nép megmutatta, hogy igenis az oroszokkal együtt akarja felépíteni Európát. Ennek végső soron a magyar–csehszlovák viszonyra is kihatása lesz. Az amerikai Hearst-sajtó is megkapta a választ. Anglia bekapcsolódik Európába, és az európai baloldal ezentúl nemcsak az oroszoktól, de az angoloktól is támogatást fog kapni. Ha Angliában nacionalizálni fognak, ez még jobban elősegíti a szociális gondolat előretörését Európában. A választásnak közvetlen hatása lesz Franciaországban, Spanyolországban, Portugáliában, Belgiumban, Hollandiában és Görögországban.

Most ismét vidékre megyek, miután nemigen hiszem, hogy három héten belül fel tudom venni az érintkezést az új angol kormánnyal. Addig Közép-Európában sem fog változni a helyzet. Azután majd értesíteni fogom Önöket arról, hogy miként döntöttem.

Szívélyes üdvözzellet